

алюзійністю. Можемо прослідкувати це на прикладі роману «11/22/63». У творі функціонує багато власне історичних реалій, які невідомі не лише українському читачу, але й для пересічного молодого американського читача можуть бути незнайомими. Це зумовлено тим, що головний герой Джейк Еппінг потрапляє з 2011 у 1958 рік. Наприклад, автор використовує реалію *niggerbabies* [4], аби передати історичну епоху, в якій все ще панувала расова сегрегація, де *niggerbabies* – це шоколадні цукерки у формі чорних немовлят. В українському перекладі Олександра Красюка ця реалія відтворена словом *негритосику* [3].

Найбільшу кількість реалій становлять антропоніми, що стосуються різних сфер життя суспільства 60-х років. Як правило, їх перекладають за допомогою транслітерації та транскрибування: *Connie Francis* [4] – Конні Френсис [3], *Paul Bowles* [4] – Пол Боулз [3], *Grover Cleveland* [4] – Гровер Клівленд [3]. Проте застосування лише цих стратегій перекладу недостатньо для цілісного розуміння твору читачем, тому Олександр Красюк додає до реалій авторські примітки. Проте є деякі власні назви, які не потребують приміток і зрозумілі читачу, наприклад назви компаній: *Western Auto* [4] – «Вестерн авто» [3], *Kennebec Fruit Company* [4] – «Кеннебекська фруктова компанія» [3], *Trans World Airlines* [4] – «Транс-Ворлд Ерлайнз» [3]. Однією з найчастіше вживаних стратегій перекладу є також дослівний переклад: *Blue Horse notebook* [4] – записник «Блакитний Кінь» [3], *Craftsman hammer* [4] – молоток «Майстерник», *Sweda register* [4] – каса «Сведа».

Отже, реалії у творах С. Кінга досить часто є каменем спотикання для перекладача і вимагають від нього пошуку найвідповідніших стратегій перекладу, а часто й роботи над примітками для читачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад / Р. П. Зорівчак . Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.
2. Кундзіч О. Перекладацька мисль і перекладацький недомисел /О. Кундзіч // Вітчизна. 1955. № 1. С. 138–164.
3. Стівен Кінг. 11/22/63; [пер. з англ. О. Красюка]. Харків: КСД, 2012, 896 с.
4. Stephen King. 11/22/63. Scribner. 2011, 849 p.

Синява Т. В.

група АМ–43 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шонь. О. Б.

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ

Дослідженням класифікації невербальних засобів комунікації займалися такі дослідники як Г. Колшанський, Л. Орбан-Лембрик, О. Шевцова, Л. Забродіна, А. Мехрабян, Г. Крейдлін, З. Мацюк та Н. Станкевич, І. Козубовська, М. Постолок та ін.

Науковці, які вивчають особливості “мови тіла”, нарахували понад 700 000 можливих рухів, які здатна здійснювати людина і які неможливо чітко класифікувати, тому у сучасній лінгвістиці існує декілька підходів щодо класифікації невербальних компонентів спілкування [5, с. 213].

За даними А. Мехрабян та І. Горелова, класифікація невербальних знаків включає такі категорії: 1) кінесика; 2) такестика; 3) просеміка; 4) миреміка, тобто зоровий контакт; 5) інші психофізичні прояви, а саме: сміх, шепіт, зітхання [7, с. 200; 1, с. 89]. Для прикладу, Г. Колшанський структурує паралінгвістичні засоби наступним чином: 1) фонація; 2) кінесика [2, с. 200]. Вчені О. Шевцова та Л. Забродіної додають ще третій компонент – графічний, тобто особливості написання [14, с. 186]. У своїй роботі Г. Крейдлін невербальну семіотику розділив на паралінгвістику та кінесіку [4, с. 428]. Відома дослідниця Л. Орбан-Лембрик у своїх дослідженнях поділяє всі невербальні засоби спілкування на такі групи: 1) оптико-кінетична система знаків, що включає жести, міміку та пантоміміку; 2) паралінгвістичні засоби пов’язані

із особливостями голосового апарату; 3) екстралінгвістична знакова система, тобто використання в процесі спілкування сміху, пауз; 4) візуальне спілкування, яке здійснюється завдяки контакту очей; 5) проксеміка, тобто організація простору і тривалості спілкування [9, с. 407]. За даними З. Мацюк та Н. Станкевич усі паралінгвістичні засоби мають дещо іншу класифікацію: 1) оптичні; 2) акустичні; 3) кінесичні; 4) ольфакторні; 5) просторово-часові [6, с. 102]. Відомо, що існують паралінгвістичні засоби інформативного та комунікативного характеру. Інформативні жести не є цілеспрямованими і слугують доповненням вербального способу комунікації. Жести комунікативного характеру використовують з певною метою, для навмисної передачі певної інформації. Під час емоційного піднесення та виникненні труднощів із передачею інформації жестикуляція може підсилюватися [10, с. 82].

Паузи і мовчання. Це фізіологічні складові комунікатора, тому є присутніми у мовній артикуляції та являються важливими показниками фізичного і психологічного стану індивіда. Найскладнішим явищем серед усіх фонаційних особливостей мови є інтонація. О. Родіонова, підкреслює головні чотири аспекти вивчення інтонації: 1) акцентний, 2) інтонаційний, 3) експресивний (контрольований) і 4) афективний (неконтрольований) [12, с. 132].

Кінесика є ще одним способом комунікації. Її автором творцем вважають відомого американського антрополога Р. Бірдвістела, та його працю «Вступ до кінесики: анотована система запису рухів рук і тіла», де було описано його дослідження у цій галузі. Відомо, що великого значення мові рухів тіла надавали ще з давніх часів [17, с. 158]. Одним із найпоширеніших та найважливіших видів кінесики є жести. Розрізняють жести рук, жести голови і жести тулуба. Попри велику кількість значень, які мають жести, слова, якими б насиченими за змістом вони не були, не можуть завжди передавати всього або сказати достатньо, щоб досягти певної мети. Відповідно до природи та призначення вчений С. Шевчук поділяє жести на: ритмічні, емоційні, вказівні, зображувальні та жести-символи. Ритмічні жести виокремлюють певні частини висловлювання, підкреслюють логічний наголос, сповільнення чи прискорення темпу мовлення. Емоційні жести слугують для передачі різноманітних відтінків почуттів. Вказівні жести виконують функцію підкреслення основного предмета серед інших. Жести-символи несуть у собі інформацію про певні дії, властивості, наміри. До них відносять належать умовні жести вітання, прощання [15, с. 160]. На думку І. Сайтарли, окрім вище згаданих, існують ще ритуальні жести, які супроводжують ритуальні дійства, культові обряди [13, с. 200].

Американські дослідники М. Непп і Д. Холл виділили стилі виразів обличчя, які можуть проявлятися у різноманітних життєвих ситуаціях чи бути постійними для певних людей: приховування, мимовільний показ емоцій, безпристрасний, тобто людина впевнена, що емоція відображається на її обличчі, але її оточення бачить лише спокійну маску, замінювач (відображення не тої емоції) та заморожений, тобто певний емоційний вираз ніби застигає на обличчі [8, с. 368]. З мімікою дуже тісно пов'язаний погляд, тобто візуальний контакт, який відіграє важливу роль у спілкуванні. Відомий знавець мови тіла А. Піз класифікує погляди наступним чином: діловий; соціальний; косий; інтимний [11, с. 126]. Л. Орлова додає декілька різновидів до цієї класифікації: здивований погляд; стурбований погляд; засмучений погляд; невдоволений погляд; обурений погляд; критичний погляд [16, с. 200]. Важливе місце серед невербальних засобів комунікації займає поза, адже вона демонструє наміри та налаштованість на розмову. Розрізняють «закриті» й «відкриті» пози. Зрозуміло, що зацікавлена у розмові людина буде орієнтуватися на свого співрозмовника, нахилитиметься в його сторону, повернеться до нього всім тілом, а якщо не хоче його слухати – то відійде назад, стоятиме напівобернувшись. Якщо людина хоче заявити про себе, вона буде напружено стояти прямо, якщо не потрібно підкреслювати свій статус – займе спокійну невимушену позу [15, с. 161].

О. Корніяка підкреслює, що не менш важливим невербальним засобом спілкування є хода людини, яка несе інформацію про стан та настрої людини. Ритм, швидкість, довжина кроку, тиск на поверхню є характерними ознаками ходи. Спостерігаючи за ходом

співрозмовника, можна зрозуміти його емоційний стан. Якщо хода важка, то людина роздратована, якщо легка – задоволена, якщо в'яла засмучена. Коли людина почувається гордо, довжина її кроку найбільша. Стиль пересування класифікують на: ритмічно-рівномірну; дерев'яну; широкі та короткі кроки [3, с. 87].

Тобто, до паралінгвістичних явищ належать особливості фонації, міміки та жестів й інші рухи, які відбуваються у процесі комунікації і містять додаткову інформацію про мовця. Невербальні засоби комунікації служать допоміжним засобом для створення, передавання, сприймання інформації. Деякі паралінгвістичні засоби комунікації настільки чітко з'єднані вербально, що виступають частиною лінгвістичної системи. Так відбувається з фонетичними та інтонаційними характеристиками в англійській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. М.: «Наука», 1980. 104 с.
2. Колшанский Г. В. Паралингвистика. М. : КомКнига, 2010. 215 с.
3. Корніяка О. Мистецтво гречності. К.: Либідь, 1995. С. 86–88.
4. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. М. : НЛЮ, 2002. 581 с.
5. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. Академія, 2012. 288 с.
6. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: Навч.посібн. / З.Мацюк, Н.Станкевич, К.: Каравела, 2010. 352 с.
7. Меграбян А. Психодиагностика невербального поведения. СПб.: Речь. 2001.256с.
8. Нэпп М. Невербальное общение. Полное руководство / М. Нэпп, Д. Холл. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2006. 512 с.
9. Орбан-Лембрик Л. Е. Психология управления. К.: Академвидав, 2003. 568 с.
10. Панченко І. Б. Місце і роль паралінгвістичних засобів у процесі спілкування. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка, 1999. С. 80-83.
11. Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли других по их жестам / Пиз А. М., 2000. 188 с.
12. Родионова О. С. Интонационная подсистема – компонент системы языка; под ред. Л. И. Баранникова. С.: Издательство Саратовского ун-та, 2001. 132 с.
13. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків: Навч.посібнК: Академвидав. 240 с.
14. Шевцова Е. Е. Технологии формирования интонационной стороны речи. Учеб. пособие для студентов педвузов / Е. Е. Шевцова, Л. В. Забродина. М. : АСТ: Астрель, 2009. 224 с.
15. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник.К.: Алерта, 2011. 695 с.
16. Язык телодвижений. Чтение мыслей по жестам / Авт.-сост. Орлова Любовь. Минск, 2007. 384 с.
17. Birdwhistell R. Kinesics and Context : Essays on Body Motion Communicationю Philadelphia : University of Pensilvania Press, 1970. 338 p.

Скрипник А. А.

група АМ–42 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Бабій Л. Б.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лінгвісти вважають, що будь-яка мова – це живий організм, який постійно змінюється і вдосконалюється. Невпинний розвиток науки й техніки, процеси глобалізації та інтеграції активно впливають на особливості вживання різних варіантів, тобто діалектів, сучасної англійської мови. Слово «діалект» походить від грецького dialectos "бесіда, мова, діалект", яке отримано з dialagesthai "бесіда, розмова". Діалект може відрізнятися від інших діалектів тієї ж мови особливостями в будь-якій частині лінгвістичної структури – морфології, або синтаксису.